

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

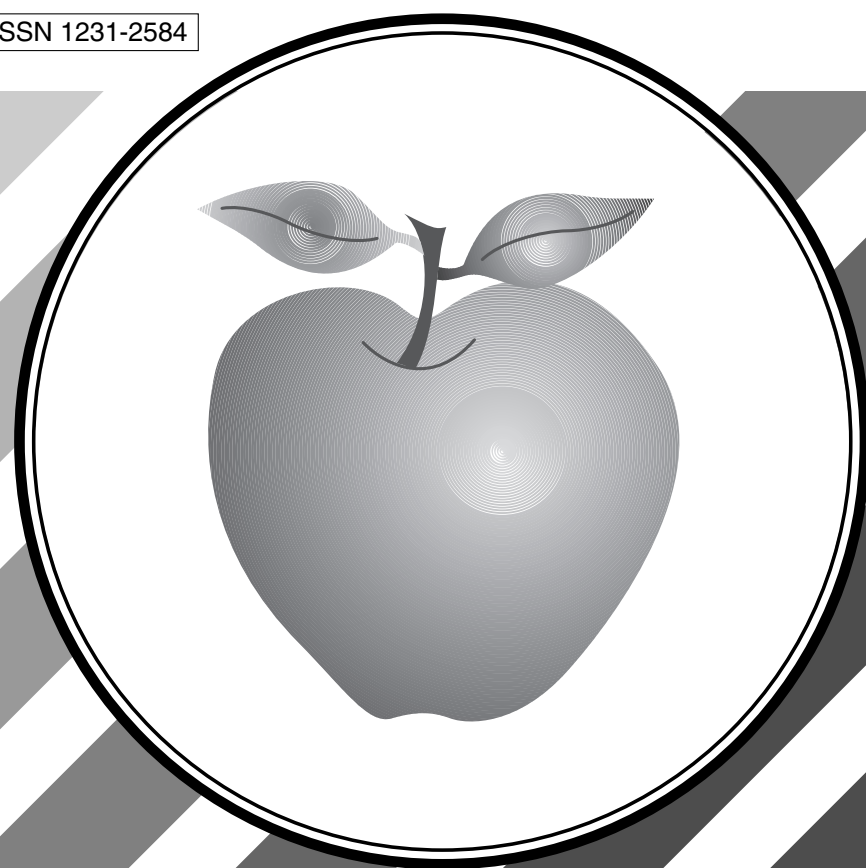
INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
20

RYNEK OWOCÓW I WARZYW

stan i perspektywy

ISSN 1231-2584

**ANALIZY
RYNKOWE**

LIPIEC 2002

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja i rynek owoców
 1. Produkcja – *B. Nosecka*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka, I. Szczepaniak*
 3. Handel zagraniczny – *B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*
- III. Produkcja i rynek warzyw
 1. Produkcja – *B. Nosecka*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka*
 3. Handel zagraniczny – *A. Bugała, B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr Bożena Nosecka

• Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 553

mgr Anna Bugała

• Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 440

dr inż. Ewa Rosiak

• Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

mgr Iwona Szczepaniak

• Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 770

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 18.06.2002 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w listopadzie 2002 r.

1. Według ocen GUS łączne zbiory owoców wyniosły w 2001 r. ok. 3,4 mln ton i były większe niż w roku poprzednim o 52%. Najbardziej zwiększyła się produkcja jabłek, truskawek, wiśni, śliwek i porzeczek. Niższa była jedynie produkcja gruszek. Z uwagi na niedoszacowanie zbiorów jabłek w sadach przydomowych w 2000 r., wzrost produkcji tych owoców, a w konsekwencji globalnych zbiorów owoców był w 2001 r. znacznie mniejszy niż przewidywany przez GUS¹. W 2001 r. produkcja warzyw gruntowych wyniosła 5,2 mln ton i była niższa w porównaniu z rokiem poprzednim o 6%. Mniejsze były zbiory wszystkich podstawowych warzyw gruntowych, a od wyników z 2000 r. nie odbiegała jedynie produkcja kalafiorów. Zbiory warzyw spod osłon zwiększyły się z 369 tys. ton do rekordowego poziomu 380 tys. ton.

2. W 2001 r. ceny większości owoców były, w następstwie wysokich zbiorów, niższe niż w 2000 r. Wyższe niż w roku poprzednim były jedynie ceny skupu gruszek i agrestu. Bardzo istotny wpływ na głęboki spadek cen skupu owoców miękkich (głównie wiśni, porzeczek czarnych i truskawek) miało obniżenie cen przetworów z tych owoców w eksporcie oraz niski kurs walut europejskich, a zwłaszcza euro wobec złotego. Ceny większości warzyw gruntowych były wyższe niż po zbiorach 2000 r., a największy był wzrost cen skupu kapusty i cebuli. Spośród podstawowych warzyw gruntowych, niższe niż w 2000 r. były jedynie ceny skupu ogórków. W 2001 r. obniżyły się zatem dochody producentów większości owoców, a zwiększyły się w sezonie 2001/02 dochody producentów warzyw gruntowych, zwłaszcza producentów cebuli i kapusty, na rynku których notowano załamanie cen w sezonie poprzednim.

3. Szacuje się, że poprzez przetwórstwo zagospodarowano w sezonie 2001/02 ok. 2,3 mln ton owoców wobec 2,1 mln ton w sezonie poprzednim, a udział przerobu w zbiorach utrzymał się na poziomie ok. 60%. Przetwórstwo warzyw utrzymało się na poziomie 850–860 tys. ton, a udział przerobu w zagospodarowaniu zbiorów zwiększył się z 15 do 16–17%.

Łączna produkcja przetworów owocowych i warzywnych wyniosła w 2001/02 r. ok. 2,2 mln ton wobec 2,1 mln ton w sezonie poprzednim. Produkcja mrożonek owocowych i warzywnych wzrosła w porównaniu z sezonem poprzednim o 40 tys. ton i osiągnęła rekordowy poziom 590 tys. ton. Rekordowa była także produkcja koncentratu jabłkowego, która wyniosła 205 tys. ton wobec 190 tys. ton w 2000/01 r. W sezonie 2001/02 produkcja soków pitnych i napojów wyniosła ok. 825 tys. ton wobec 815 tys. ton w 2000/01 r. Spośród pozostałych przetworów, mniej liczących się w krajowym przetwórstwie, wyższa była produkcja marynat i konserw warzywnych, a niższa koncentratu pomidorowego i kwaszonej kapusty. Od wyników z 2000/01 r. nie odbiegała znacznie produkcja dżemów, marmolad i kompotów a także warzywnych suszy. Dynamiczny wzrost produkcji przetworów owocowych i warzywnych notowany od połowy ubiegłej dekady to przede wszystkim rezultat, skutkującego rozbudową mocy przetwórczych, dopływu do branży kapitału zagranicznego. W wyniku systematycznego wzrostu produkcji zwiększa się na rynku zarówno gotowych przetworów owocowych jak i warzywnych przewaga podaży nad popytem, co prowadzi do zwolnienia tempa wzrostu ich cen zbytu.

4. W sezonie 2001/02 łączne wpływy z eksportu owoców, warzyw i ich przetworów szacowane są na 650 mln USD wobec 613 mln USD w sezonie poprzednim. Natomiast wydatki na import zwiększyły się z 707 do 793 mln USD. W rezultacie większego wzrostu wartości importu niż eksportu, ujemne saldo obrotów całą tą grupą towarową pogłębiło się do 143 mln USD wobec ok. 94 mln USD w 2000/01 r. W sezonie 2001/02 wyższe niż w sezonie poprzednim były wpływy z eksportu mrożonych warzyw i pozostałych przetworów warzywnych a także ze sprzedaży jabłek, koncentratu jabłkowego oraz dżemów i soków pitnych. Obniżyły się natomiast wpływy z eksportu mrożonych i schłodzonych owoców oraz warzyw świeżych. Wzrost wpływów z eksportu mrożonych warzyw a także jabłek i większości gotowych przetworów owocowych i warzywnych był

większy niż wolumenu sprzedaży w wyniku, odzwierciedlającego duży popyt na rynkach zbytu, zwiększenia cen eksportowych. Wyższe były także ceny w eksporcie świeżych warzyw, stąd spadek wartości ich sprzedaży był mniejszy niż rozmiarów eksportu. Na spadku wpływów z eksportu owoców mrożonych i schłodzonych zawył głęboki spadek cen, bowiem rozmiary eksportu przekraczały notowane w 2000/01 r.² W sezonie 2001/02 wyższa była wartość przywozu niemal wszystkich liczących się w imporcie produktów, głównie owoców cytrusowych, bananów, winogron oraz pomidorów i ich przetworów. Ceny większości importowanych produktów, w wyniku niższych zbiorów w głównych rejonach produkcji, przekraczały poziom z sezonu poprzedniego, a wzrost wydatków na przywóz był większy niż jego rozmiarów. W sezonie 2001/02 w wyniku spadku wpływów z eksportu i wzrostu wydatków na import znacznie pogorszyło się dodatnie saldo w obrotach owocami, warzywami i ich przetworami z krajami UE. Poprawiło się natomiast, w następstwie wzrostu eksportu i spadku importu, saldo obrotów z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Wzrost wartości importu owoców południowych i ich przetworów wpłynął na pogłębienie ujemnego salda w obrotach z krajami rozwijającymi się.

5. W sezonie 2001/02 ceny detaliczne większości pochodzących z produkcji krajowej owoców były niższe niż w sezonie poprzednim, natomiast wyższe były ceny większości warzyw i ich przetworów. Wzrost cen produktów warzywnictwa przekroczył wzrost cen żywności i stopę inflacji. Mimo wyższych cen spożycie warzyw i ich przetworów niewiele odbiegało od notowanego w sezonie poprzednim i wyniosło w przeliczeniu na

¹ Łączna wielkość spożycia bezpośredniego jabłek, ich przetwórstwa, a także eksportu (nie uwzględniając strat w poszczególnych segmentach rynku) przekroczyła w 2000/01 r. poziom 2 mln ton.

² Obniżenie cen w eksporcie owoców miękkich i ich przetworów dotyczyło przede wszystkim sprzedaży do krajów Unii Europejskiej i nastąpiło mimo obowiązującej od 1 stycznia 2001 r. daleko idącej liberalizacji w eksporcie do tego ugrupowania krajowych produktów ogrodnictwa.

1 mieszkańca, wg ocen bilansu ok. 121–122 kg, a na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych – ok. 63–64 kg. Wyniki badań budżetów domowych wskazują też na utrzymanie na poziomie ok. 50 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca łącznej konsumpcji owoców i ich przetworów. Wzrostowi konsumpcji owoców miękkich i śliwek towarzyszył spadek spożycia owoców południowych. Konsumpcja jabłek pozostała na poziomie z sezonu 2000/01 i wyniosła ok. 22 kg.

6. Według prognoz uwzględniających przebieg warunków meteorologicznych do połowy czerwca, produkcja owoców w 2002 r. wyniesie 2,7 mln ton i będzie o 22% niższa niż w roku poprzednim. Spadną przede wszystkim zbiory jabłek i truskawek, ale także wiśni, śliwek, czereśni i porzeczek. Na poziomie ubiegłorocznym utrzyma się produkcja malin i agrestu, a wyższe będą zbiory gruszek.

W 2002 r. niższe niż w roku poprzednim będą przypuszczalnie ceny skupu gruszek. Od ubiegłorocznego

poziomu nie będą znacznie odbiegały ceny porzeczek i jabłek przemysłowych, a wyższe będą ceny wiśni i malin. Wyższe po tegorocznych zbiorach były także ceny agrestu i truskawek. Ceny truskawek po dwu latach spadku powróciły do poziomu z 1999 r. i wyniosły ok. 2,2 zł/kg. Ceny jabłek deserowych w sezonie 2002/03 przekroczą niski poziom z dwu poprzednich sezonów. Sytuacja dochodowa producentów większości owoców będzie więc korzystniejsza od notowanej po rekordowych zbiorach roku ubiegłego.

W wyniku spadku zbiorów obniży się produkcja podstaw polskiego przetwórstwa owoców, tj. mrożonek i koncentratu jabłkowego. Przy spodziewanym braku zmian w produkcji większości przetworów gotowych wpłynąć to może na zmniejszenie globalnej produkcji przetworów owocowych. Konsekwencją niższych zbiorów i produkcji będzie obniżenie wolumenu eksportu, choć łączne wpływy z zagranicznej sprzedaży całej tej grupy towarowej, wobec spodziewanego wzrostu cen większości mrożo-

nych i schłodzonych owoców i utrzymania tendencji wzrostowej w eksporcie produktów wyżej przetworzonych mogą nie być w sezonie 2002/03 niższe niż notowane w sezonie poprzednim. W rezultacie jednakże utrzymania przynajmniej na poziomie 2001/02 r. wydatków na import, ujemne saldo obrotów całą tą grupą towarową przekraczać będzie podobnie jak w sezonie poprzednim 100 mln USD.

Produkcja warzyw przekroczyć może niski poziom ubiegłoroczny, jedynie przy utrzymaniu również latem i jesienią, korzystnych do połowy czerwca warunków meteorologicznych dla ich uprawy. Wzrostowi zbiorów sprzyjać będzie przewidywany wzrost o 7 tys. ha, tj. o 3% powierzchni uprawy warzyw. Nawet w warunkach zbiorów wysokich, ceny przeznaczonych głównie do mrożenia warzyw, tj. cebuli, kalafiorów czy marchwi, mogą być niewiele niższe od notowanych po zbiorach roku 2001 z uwagi na duże zapotrzebowanie na te przetwory na zagranicznych rynkach zbytu.

SUMMARY

1. According to the CSO estimations fruit production in the year 2001 totalled about 3,4 mill tons and was higher by 52% than recorded in the year 2000. The highest increase concerned the production of apples, strawberries, cherries, plums and other berry fruits. A decline was recorded only in the case of pear production. Due to underestimation of apple crops in back-yard orchards in the year 2000 the increase in apple production and therefore in total fruit production in the year 2001 was lower than it had been estimated by the CSO¹. The production of ground vegetables in the year 2001 totalled 5,2 mill tons, which was down by 6% as compared to the previous year. The decline concerned the crops of all ground vegetables except of cauliflower crops, which remained unchanged. Indoor production of vegetables increased from 369 to 380 thousand tons.

2. Reflecting bulk crops the prices of majority of fruits were in the year 2001 lower as compared to the year 2000. Only the prices of pears and gooseberry were recorded higher. Lower export prices and low exchange rate of European currencies (in particular EURO) versus Polish zloty had a crucial impact on decline in the prices. Contrary in comparison to the year 2000, the prices of ground vegetables increased, in particular the prices of cabbage and onions. Regarding the prices of other basic ground vegetables a decline was observed only in the case of cucumbers. Therefore the incomes of majority of fruit producers in the year 2001 were subject to a decline, while the incomes of vegetable producers in the season 2001/02 increased, particularly those of onion and cabbage producers, which in the previous season faced a sharp fall of the prices.

3. The volume of fruit processing in the seasons of 2001/02 is estimated at about 2,3 mill tons versus 2,1 mill tons in the previous season. The contribution of processing in total production remained unchanged at 60%. Vegetable processing remained unchanged at the level of 850–860 thousand tons with the share increase from 15 to 16–17% of total production.

Total production of fruit and vegetable products in the 2001/02 season totalled 2,2 mill tons versus 2,1 mill tons in the previous season. Comparing to the production of frozen fruits and vegetables increased by 40 thousand tons and reached a record level of 590 thousand tons. The production of apple concentrate also reached a record level of 205 thousand tons versus 190 thousand tons in the season of 2000/01. The production of juices and drinks totalled amounting to circa 825 thousand tons versus 815 thousand tons in the 2000/01 season. Regarding other products of lower importance in domestic processing, an increase was observed in the production of marinades and canned vegetables, while the production of tomato concentrate and sour kraut declined. In case of the production of jams, marmalade, dried vegetables and stewed fruits none of major changes were reported. Dynamic growth in the production of processed vegetables and fruits observed since the middle 90's results mainly from the development of production capacity due to inflow of foreign investments. Reflecting systematic increase in the production excessive supply creates strengthening pressure on the market of fruit and vegetable, which leads to a reduction of the rate of their price growth.

4. Total revenue on exports of fruits and vegetable and their products in the 2001/02 season is estimated at 650 mill USD versus 613 mill USD previously. On the other hand the expenditure on imports increased from 707 to 793 mill USD. Therefore the negative balance of foreign trade in these products deteriorated from 94 to 143 mill USD. In the 2001/02 season the revenue on exports increased in the case of frozen vegetables and other vegetable products, apples, apple concentrate, jams and potable fruit juices. In the case of frozen and chilled fruits, and fresh vegetables the export revenue declined. Mirroring strong demand on international markets and so increase in export prices, the increase in the revenue on exports of frozen vegetables, apples and majority of processed products was higher than the increase in the volume of exports. Higher prices also

featured the exports of fresh vegetables, which led to lower decline in the value than the volume. Having increased the volume of export of frozen and chilled fruits as compared to the 2000/01 season², the decline in the revenue was caused by deep fall in export prices. Increase in the value of imports in the 2001/02 season was observed in the case of majority of products, mainly tropical fruits, grapes and tomatoes and their products. The prices of imported products in most cases exceeded the level observed in the previous season. Due to decline in export revenue and increase in import expenditure the positive balance of foreign trade with the EU was subject to a significant decline. On the hand an improvement of the balance was observed in the case of trade with CEEC's. The increase in imports of tropical fruits led to a deterioration of the negative balance of trade with developing countries.

5. In the season of 2001/02 retail prices of domestic fruits were lower than in the previous season, while the retail prices of vegetable and vegetable products increased at a rate exceeding the rate of food price increase and the inflation rate. Despite rising prices the consumption of vegetables and vegetable products did not show major changes and totalled about 121–122 kg per capita (according to the balance sheet data) and as indicated by the research of household budgets about 63–64 kg per capita. The research also shows a stagnation in the consumption of fruits and fruit products at the level of 50 kg per capita. Increase in the consumption of plums and soft fruits went along with decline in the consumption of tropical fruits. Apple consumption remained unchanged at 22 kg per capita.

6. According to the preliminary forecast taking into account weather developments by the middle June,

¹ total volume of direct consumption, processing and exports of apples (excluding wastes and losses along the marketing chain) in the season of 2000/01 exceeded 2 mill tons.

² the fall in export prices concerned mainly the sales to the EU despite liberalization in trade with the EU which came in force on the 1st January 2001.

the production of fruits in the year 2002 will total 2,7 mill tons, which would be 22% down from the last year. The decline would concern mainly the production of apples, strawberries and also cherries, plums and berry crops. The production of raspberries, gooseberries will remain unchanged and an increase is expected in case of pears.

The prices of pears in the year 2002 are expected to decline. The prices of berries and apples are forecast to remain close to the level observed last year, while an increase is to be observed in the case of cherries, raspberries, strawberries and gooseberries. Following a two-year fall strawberry prices recovered to the level observed in 1999 and totalled 2,2 PLN/kg. The prices of apple for consumption in the 2002/03 season are expected to exceed low level ob-

served in the two preceding seasons. Therefore the income situation of fruit producers in most cases would be more favourable than it was observed following a record harvest last year.

Reflecting decline in crops the production of basic products of Polish fruit processing sector (frozen fruits and apple concentrate) is expected to decline. Having expected no changes in the production of processed fruit products it would lead to decline in total output of fruit products. In consequence the volume of exports is likely to decline. However taking into account anticipated increase in the prices of frozen and chilled fruits and persisting upward tendency in the exports of processed products, the export revenue in the 2002/03 season is likely to total close of the level observed in

the season of 2001/02. The expenditure on imports is expected to total at least at the level observed in the season of 2001/02. Therefore the negative balance of foreign trade in this group of products will probably exceed 100 mill USD.

The production of vegetables may exceed low level observed last year only if weather conditions are favourable in the summer and autumn as they were by the middle June. The increase in vegetable crops will also be supported by anticipated increase in planting by 7 thousand ha (3%). Reflecting strong demand on international markets, domestic prices of the vegetables suitable for freezing (onions, cauliflowers or carrots) are unlikely to fall substantially below the level observed after the harvest in the year 2001 even if bulk crops are observed this year.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek ziemi rolniczej /5/ • październik 2002,
2. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /22/ • październik 2002,
3. Rynek pasz /12/ • październik 2002,
4. Rynek mięsa /23/ • październik 2002,
5. Rynek drobiu i jaj /22/ • październik 2002,
6. Rynek mleka /23/ • październik 2002,
7. Rynek zbóż /23/ • listopad 2002,
8. Rynek ziemniaka /22/ • listopad 2002,
9. Rynek rzepaku /22/ • listopad 2002,
10. Rynek owoców i warzyw /21/ • listopad 2002,
11. Rynek cukru /22/ • grudzień 2002,
12. Popyt na żywność /3/ • grudzień 2002,
13. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /16/ • grudzień 2002.

Prenumerata roczna Analizy (2 zeszyty) wynosi 32 zł.
Cena zeszytu: w edycji wiosennej – 15 zł, w edycji jesiennej – 17 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks·22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
